

PROTECTION OF CREDITORS

CASUS: A Polish couple lives in Warsaw. During their years living together the married couple have incurred numerous debts. They decide to move to Finland, where they soon incur new debts.

For the recovery of the debts, what order of creditors will be established? What will happen to the couple's assets?"

The detailed questions:

Question 1): "A person in debt leaves his/Her country to move abroad. What rights does the creditor in the country of origin have?"

Question 2): „A person moves abroad and incurs debts. The creditors in the country of origin have privileged rights with respect to the debtor according to their national law. What are the rights of the creditors in the host country? How can the privileged creditors be defended?"

Question 3): „A person with many debts in country A moves to country B, where He/she incurs further debt. Which country's creditors have priority? Does a system exist to defend individuals with excessive debts?"

ANALYSIS

Przebieg postępowania egzekucyjnego, jakie byłoby niezbędne dla wyegzekwowania długów zaciągniętych przez parę obywateli polskich mieszkających najpierw w Polsce, a potem w Finlandii, podobnie jak przebieg ewentualnych procesów, niezbędnych do wykazania istnienia zobowiązań tej pary, regulują przepisy państwa, w którym postępowanie zostanie wszczęte. Decyduje o tym powszechnie uznana zasada *lex fori processualis*. A zatem rozstrzygnięcie szczegółowych kwestii związanych z przebiegiem postępowania w sytuacji wynikającej z przedstawionego przypadku - nastąpi w oparciu o polski albo fiński kodeks postępowania cywilnego w zależności od tego, na gruncie jakiego systemu prowadzone będzie postępowanie egzekucyjne.

Majątek dłużników posłuży do ściągnięcia zobowiązań i zaspokojenia ich wierzycieli. Podkreślić należy, że w polskim kodeksie postępowania cywilnego nie ma przepisów chroniących w szczególności sposób własnych obywateli albo obcokrajowców. Jeżeli obcokrajowiec uzyska w Polsce stwierdzenie wykonalności orzeczenia wydanego za granicą (na przykład na podstawie **Rozporządzenia RE nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych** - dalej powoływane jako Rozp. Nr 44/2001, a w przypadku państw spoza Unii Europejskiej - na podstawie Konwencji Brukselskiej, umowy bilateralnej albo art. 1097 i nast. Kodeksu postępowania cywilnego) albo przedstawi zaświadczenie Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego zaopatrzone w Polsce w klauzule wykonalności, uczestniczy w postępowaniu egzekucyjnym **na takich samych zasadach** jak obywatele polscy. O kolejności zaspokojenia w Polsce – bez względu na obywatelstwo - decydują przepisy działu VIII kodeksu, czyli art. 1023 i nast. k.p.c. Przepisy te stanowią, co następuje:

„**DZIAŁ VIII. PODZIAŁ SUMY UZYSKANEJ Z EGZEKUCJI**

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. 1023. § 1. Organ egzekucyjny sporządza **plan podziału** pomiędzy wierzycieli sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości.

§ 2. Plan podziału powinien być sporządzony także wtedy, gdy suma uzyskana przez egzekucje z ruchomości, wynagrodzenia za prace lub wierzytelności i innych praw majątkowych **nie wystarcza** na zaspokojenie wszystkich wierzycieli.

Art. 1024. § 1. W planie podziału należy wymienić:

- 1) sume ulegająca podziałowi;
- 2) wierzytelności i prawa osób uczestniczących w podziale;
- 3) sume, jaka przypada każdemu z uczestników podziału;
- 4) sumy, które mają być wypłacone, jak również sumy, które pozostawia się na rachunku depozytowym sadu, ze wskazaniem przyczyn uzasadniających wstrzymanie ich wypłaty;
- 5) prawa ujawnione przez wpis w księdze wieczystej lub złożenie dokumentów do zbioru, które wygasły wskutek przysadzenia własności.

§ 2. Przy świadczeniach powtarzających się bieżące raty wierzytelności uwzględnia się w planie podziału, jeżeli stały się wymagalne przed datą sporządzenia planu. Odsetki i inne świadczenia bieżące uwzględnia się w wysokości, do jakiej narosły do powyższego terminu. Nie dotyczy to danin publicznych przypadających z nieruchomości.

Art. 1025. § 1. Z kwoty uzyskanej z egzekucji zaspokajają się w następującej kolejności:

- 1) koszty egzekucyjne,
- 2) należności alimentacyjne,
- 3) należności za prace za okres 3 miesięcy do wysokości najniższego wynagrodzenia za prace określonego w odrębnych przepisach oraz renty z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci i koszty zwykłego pogrzebu dłużnika,
- 4) należności wynikające z wierzytelności zabezpieczonych hipoteką morską,
- 5) należności zabezpieczone hipotecznie lub zastawem rejestrowym albo zabezpieczone przez wpisanie do innego rejestru,
- 6) należności za prace niezaspokojone w kolejności trzeciej,
- 7) należności, do których stosuje się przepisy działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz. U. Nr 137, poz. 926 i Nr 160, poz. 1083, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 11, poz. 95 i Nr 92, poz. 1062, z 2000 r. Nr 94, poz. 1037, Nr 116, poz. 1216, Nr 120, poz. 1268 i Nr 122, poz. 1315 oraz z 2001 r. Nr 16, poz. 166, Nr 39, poz. 459, Nr 42, poz. 475 i Nr 110, poz. 1189), o ile nie zostały zaspokojone w kolejności piątej,
- 8) należności zabezpieczone prawem zastawu lub które korzystały z ustawowego pierwszeństwa niewymienionego w kolejnościach wcześniejszych,
- 9) należności wierzycieli, którzy prowadzili egzekucje,
- 10) inne należności.

§ 2. Po zaspokojeniu wszystkich należności ulegają zaspokojeniu kary pieniężne oraz grzywny sadowe i administracyjne.

§ 3. W równym stopniu z należnością ulegają zaspokojeniu odsetki i koszty postępowania. Jednakże z pierwszeństwa równego z należnościami czwartej, piątej i ósmej kategorii korzystają odsetki tylko za ostatnie dwa lata przed przysadzeniem własności, a koszty postępowania w wysokości nie przekraczającej dziesiątej części kapitału. Pozostałe odsetki i koszty zaspokajają się w kategorii dziesiątej. To samo dotyczy świadczeń należnych dożywnikowi.

§ 4. Jeżeli przedmiotem egzekucji jest własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego, spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego lub prawo do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej, wierzytelność spółdzielni mieszkaniowej z tytułu nie wniesionego wkładu budowlanego związana z tym prawem ulega zaspokojeniu przed należnością zabezpieczoną na tym prawie hipotecznie.

Art. 1026. § 1. Jeżeli suma objęta podziałem nie wystarcza na zaspokojenie w całości wszystkich należności i praw tej samej kategorii, należności zaliczone w artykule poprzedzającym do kategorii czwartej, piątej i ósmej będą zaspokojone w kolejności odpowiadającej przysługującemu im pierwszeństwu, inne zaś należności - stosunkowo do wysokości każdej z nich.

§ 2. Wydzielona wierzycielowi sume zalicza się przede wszystkim na koszty postępowania, następnie na odsetki, a w końcu na sumę dłużną.

Art. 1027. § 1. O sporządzeniu planu podziału zawiadamia się dłużnika i osoby uczestniczące w podziale.

§ 2. Zarzuty przeciwko planowi podziału można wnosić w ciągu dwóch tygodni od daty zawiadomienia do organu egzekucyjnego, który go sporządził.

§ 3. O zarzutach wniesionych do komornika rozstrzyga sąd.

Art. 1028. § 1. Jeżeli zarzutów nie wniesiono w terminie przepisany, organ egzekucyjny przystąpi do wykonania planu. Wniesienie zarzutów wstrzymuje wykonanie planu tylko w części, której zarzuty dotyczą.

§ 2. Na skutek wniesienia zarzutów sąd po wysłuchaniu osób zainteresowanych zatwierdzi albo odpowiednio zmieni plan. W postępowaniu tym sąd nie rozpoznaje sporu co do istnienia prawa objętego planem podziału.

§ 3. Na postanowienie sądu przysługuje zazalenie.

§ 4. Wykonanie planu w części dotkniętej zarzutami nastąpi po uprawomocnieniu się postanowienia sądu, chyba że zostało wstrzymane przez zabezpieczenie powództwa w sporze o ustalenie nieistnienia prawa.

Rozdział 2. Podział sumy uzyskanej przez egzekucje z wynagrodzenia za prace

Art. 1029. § 1. Na podstawie oświadczenia pracodawcy o wynagrodzeniu dłużnika oraz spisu wierzytelności i praw osób uczestniczących w podziale **komornik sporządza plan podziału**, ustalając, w jakim procencie przypada na każdego wierzyciela udział w sumach potrąconych każdorazowo przez pracodawcę z wynagrodzenia dłużnika i wpłaconych komornikowi. Jeżeli zaś komornik nie może sporządzić planu podziału na podstawie samego oświadczenia pracodawcy, sporządzi go niezwłocznie po złożeniu na rachunek depozytowy sądu sumy podlegającej podziałowi.

§ 2. Razem z planem podziału należy doreczyć odpis oświadczenia pracodawcy o wynagrodzeniu dłużnika.

Art. 1030. W podziale sum uzyskanych w sposób przewidziany w art. 1029 oprócz wierzyciela egzekwującego uczestniczą: wierzyciele składający tytuł wykonawczy z dowodem doreczenia dłużnikowi wezwania do zapłaty, wierzyciele, którzy uzyskali zabezpieczenie powództwa, oraz wierzyciele, którym przysługuje umowne prawo zastawu i którzy udowodnili je dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym, jak również wierzyciele, którym przysługuje ustawowe prawo zastawu i którzy udowodnili je dokumentem, jeżeli zgłosili swe wierzytelności najpóźniej w dniu złożenia na rachunek depozytowy sądu sumy ulegającej podziałowi.

Art. 1031. Kwoty wyegzekwowane i złożone na rachunek depozytowy sądu komornik dzieli niezwłocznie w ustalonym poprzednio **stosunku procentowym pomiędzy wierzycieli uczestniczących w podziale**, chyba że wskutek zmiany podstaw podziału należy ustalić nowy procent. Sumy przypadające do wypłaty komornik wypłaca, jeżeli nie są niższe niż dwadzieścia złotych, chyba że wierzytelność nie przekracza tej kwoty.

Art. 1032. § 1. Należność przypadająca wierzycielowi nie mającemu jeszcze tytułu wykonawczego pozostawia się na rachunku depozytowym sądu.

§ 2. Jeżeli w ciągu miesiąca po uprawomocnieniu się planu podziału wierzyciel nie mający tytułu wykonawczego nie przedstawi dowodu wytoczenia powództwa o zasądzenie mu roszczenia, traci prawo do sumy pozostającej w depozycie.

Rozdział 3. Podział sumy uzyskanej przez egzekucje z ruchomości, wierzytelności i innych praw majątkowych

Art. 1033. § 1. Plan podziału sporządza komornik niezwłocznie po złożeniu na rachunek depozytowy sadu sumy ulegającej podziałowi.

§ 2. Jeżeli egzekucja prowadzona jest z wierzytelności mających za przedmiot świadczenia bieżące, stosuje się odpowiednio art. 1029 § 1 i art. 1031.

Art. 1034. Przepisy art. 1030 i art. 1032 stosuje się także w postępowaniu unormowanym w rozdziale niniejszym. W podziale sumy uzyskanej z egzekucji umieszcza się także wierzytelności zabezpieczone zastawem rejestrowym, jeżeli zastawnikowi przysługuje prawo zaspokojenia się z przedmiotu egzekucji oraz jeżeli prawa swe udowodnił dokumentem urzędowym najpóźniej w dniu złożenia na rachunek depozytowy sadu sumy ulegającej podziałowi.

Rozdział 4. Podział sumy uzyskanej przez egzekucje z nieruchomości

Art. 1035. Niezwłocznie po złożeniu na rachunek depozytowy sadu sumy ulegającej podziałowi komornik sporządza projekt planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji i przedkłada go sadowi. W razie potrzeby sąd wprowadza do planu zmiany i uzupełnienia; w przeciwnym wypadku plan zatwierdza.

Art. 1036. W podziale oprócz wierzyciela egzekwującego uczestniczą: wierzyciele składający tytuł wykonawczy z dowodem doreczenia dłużnikowi wezwania do zapłaty oraz wierzyciele, którzy uzyskali zabezpieczenie powództwa, jeżeli zgłosili się najpóźniej w dniu uprawomocnienia się postanowienia o przysadzeniu własności nieruchomości, osoby, które przed zajęciem nieruchomości nabyły na niej prawa stwierdzone w opisie i oszacowaniu lub zgłoszone i udowodnione najpóźniej w dniu uprawomocnienia się postanowienia o przybiciu, pracownicy co do stwierdzonych dokumentem należności za prace, jeżeli zgłosili swe roszczenia przed sporządzeniem planu podziału.

Art. 1036¹. Jeżeli egzekucja objęła również należności z umów ubezpieczenia lub przedmiotów, wierzytelności i praw, które według przepisów prawa stanowią przedmiot obciążenia hipoteką, w podziale uczestniczy również wierzyciel, którego wierzytelność została na tych ruchomościach, wierzytelnościach lub prawach zabezpieczona zastawem rejestrowym.

Art. 1037. § 1. Jeżeli przy sporządzaniu planu podziału okaże się, że nabywca uiszczając cenę, potrącił wierzytelność, która się w niej nie mieści, sąd postanowieniem zobowiąże nabywcę do uzupełnienia ceny w ciągu tygodnia. Na postanowienie sadu przysługuje zazalenie.

§ 2. W planie podziału sąd wymieni osoby, dla których przypadająca od nabywcy suma jest przeznaczona. W tej części plan podziału stanowić będzie dla nich tytuł egzekucyjny przeciwko nabywcy.

§ 3. Wierzyciel, któremu przydzielono roszczenie przeciwko nabywcy, nabywa z mocy samego prawa hipotekę na sprzedanej nieruchomości. Ujawnienie hipoteki w księdze wieczystej lub zbiorze dokumentów następuje na wniosek wierzyciela.

Art. 1038. Jeżeli hipoteka kaucyjna nie jest wyczerpana i może jeszcze służyć zabezpieczeniu wierzyciela, reszta sumy pozostanie na rachunku depozytowym sadu aż do ustania stosunku prawnego, uzasadniającego korzystanie z hipoteki kaucyjnej.

Art. 1039. Jeżeli wierzytelność jest zabezpieczona na kilku nieruchomościach łącznie, wierzyciel powinien przed uprawomocnieniem się postanowienia o przysadzeniu własności złożyć oświadczenie, czy i w jakiej wysokości żąda zaspokojenia z każdej ze sprzedanych nieruchomości. Jeżeli w powyższym terminie tego nie uczyni, a podzielona ma być suma uzyskana tylko z jednej nieruchomości, jego wierzytelność będzie przyjęta do rozrachunku w całości; jeżeli natomiast podziałowi podlegają sumy uzyskane ze sprzedaży kilku łącznie obciążonych nieruchomości, na wierzytelność łącznie zabezpieczoną przypadnie z każdej z sum podlegających podziałowi taka część, jaka odpowiada stosunkowi kwoty pozostalej po zaspokojeniu należności z wyższym pierwszeństwem do ogólnej sumy tych kwot.

Art. 1040. § 1. Suma wydzielona na zaspokojenie wierzytelności, której uiszczenie zależne jest od warunku zawieszającego albo od wyniku sporu, w którym wierzyciel uzyskał zabezpieczenie powództwa, pozostawia się na rachunku depozytowym sadu.

§ 2. Suma wydzielona na zaspokojenie wierzytelności zależnych od warunku rozwiązującego będzie wydana wierzycielowi bez zabezpieczenia. Jeżeli jednak obowiązek zabezpieczenia zwrotu ciąży na wierzycielu z mocy istniejącego między nim a dłużnikiem stosunku prawnego, sąd zarządzi złożenie wydzielonej sumy na rachunek depozytowy sadu.”

Answers to the detailed questions:

1) A person in debt leaves his/her country to move abroad. What rights does the creditor in the country of origin have?

Na użytek analizowanego przypadku przyjmijmy wyraźne założenie, że polscy dłużnicy wyprowadzili się z Polski i ich obecne miejsce zamieszkania znajduje się w Finlandii. **Art. 59 Rozporządzenia RE nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych** stanowi co następuje:

Art. 59. 1. Jeżeli wymaga ustalenia, czy strona ma miejsce zamieszkania na terytorium Państwa Członkowskiego, którego sądy rozpoznają sprawę, sąd stosuje swoje prawo.

2. Jeżeli strona nie ma miejsca zamieszkania w Państwie Członkowskim, którego sądy rozpoznają sprawę, sąd w celu ustalenia, czy strona ma miejsce zamieszkania w innym Państwie Członkowskim, stosuje prawo Państwa Członkowskiego.

Dłużnicy ci, mając aktualne miejsce zamieszkania w Finlandii, mogą być ściągani w Polsce w związku z zobowiązaniami zaciągniętymi przez nich w Polsce – stosownie do art. 5 a) Rozp. RE nr 44/2001, który stanowi co następuje: „Osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium Państwa Członkowskiego, może być pozwana w innym Państwie Członkowskim: a) jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia wynikające z umowy - przed sądem miejsca, gdzie zobowiązanie zostało wykonane albo miało być wykonane;” Wówczas w stosunku do roszczeń do nich skierowanych znajduje zastosowanie przepisy prawa polskiego.

W tym celu dla uzyskania wymagalności swoich wierzytelności wierzyciele w Polsce powinni przede wszystkim wytoczyć dłużnikom postępowanie egzekucyjne. Zgodnie z zasadą *lex fori processualis* stosowane jest prawo państwa, na obszarze którego prowadzone jest postępowanie egzekucyjne: jeśli postępowanie egzekucyjne prowadzone będzie w Polsce – zastosowanie znajdzie prawo polskie. Możliwe jest także jednoczesne prowadzenie egzekucji przez wierzycieli polskich w Polsce – w związku z długami zaciągniętymi w Polsce - i przez wierzycieli fińskich w Finlandii w związku z długami zaciągniętymi w tym kraju. Jeśli egzekucja prowadzona będzie w Polsce, kolejność wierzycieli wynikać będzie z polskiego kodeksu postępowania cywilnego. Egzekucja świadczeń pieniężnych możliwa jest w świetle polskiego kodeksu postępowania cywilnego z

majątku dłużników: z ruchomości (w drodze sprzedaży), z pieniędzy, z wynagrodzenia za prace, z rachunków bankowych, z innych wierzytelności i innych praw majątkowych (np. udziałów w spółkach prawa handlowego, papierów wartościowych, prawa do działu majątku), z nieruchomości, z ulamkowej części nieruchomości oraz użytkowania wieczystego, oraz ze statków morskich. O kolejności zaspokajania wierzycieli, czyli o podziale sumy uzyskanej z egzekucji – a zatem o prawach wierzycieli – decydują cytowane wyżej przepisy kodeksu postępowania cywilnego – art. 1025 i n. Podział sumy następuje obligatoryjnie wtedy, gdy jest co najmniej dwóch wierzycieli. Bez sporządzenia planu, podział następuje wtedy, gdy suma wystarcza do zaspokojenia wierzycieli, a nie pochodzi ona z egzekucji z nieruchomości.

W analizowanym kazusie, jeżeli dłużnicy mieliby majątek w Polsce, egzekucja skierowana by była do majątku w Polsce, zaś jeżeli majątek dłużników znajdowałby się w Finlandii – egzekucja taka mogłaby być skierowana do majątku tam się znajdującego.

Bardzo istotną kwestią jest to, że orzeczenia wydane w jednym państwie członkowskim są uznawane w innych państwach członkowskich bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania. Art. 33. ust. 1 Rozp. RE nr 44/2001 stanowi: *„Orzeczenia wydane w jednym Państwie Członkowskim są uznawane w innych Państwach Członkowskich bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania.”*. A zatem, orzeczenie wydane przez sąd polski znalazłoby w razie potrzeby zastosowanie w Finlandii. Co więcej **Rozporządzenie (WE) nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych** (Dz.U.UE L z dnia 30 kwietnia 2004 r.) przewiduje utworzenie Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych, aby umożliwić, poprzez ustanowienie minimalnych standardów, swobodny przepływ orzeczeń, ugod sądowych oraz dokumentów urzędowych na obszarze wszystkich Państw Członkowskich, bez potrzeby wszczynania jakichkolwiek postępowań pośrednich w Państwie Członkowskim wykonania przed uznaniem i wykonaniem. Roszczenia te mogą następnie podlegać Europejskiemu Nakazowi Zapłaty, regulowanemu **Rozporządzeniem (WE) nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. ustanawiającym postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty** (Dziennik Urzędowy L 399, 30/12/2006 P. 0001 – 0032). Europejski Tytuł Egzekucyjny i Europejski Nakaz Zapłaty uzyskane za granicą (np. w Finlandii) pozwalają przyspieszyć ewentualną egzekucję roszczeń za granicą, jeśli majątek dłużników tam się znajduje, nie jest bowiem przeprowadzane – w razie ich uzyskania – *exequatur*, czyli postępowanie w sprawie stwierdzenia wykonalności orzeczenia w państwie, w którym egzekucja ma być prowadzona.

Jeśli miejsce zamieszkania polskich dłużników znajduje się w Finlandii – mogą oni być pozwani przez wierzycieli polskich również przed sąd fiński. Art. 2 Rozp. RE nr 44/2001 stanowi: *„1. Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia, osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium Państwa Członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego Państwa Członkowskiego. 2. Do osób, które nie są obywatelami Państwa Członkowskiego, w którym mają miejsce zamieszkania, stosuje się przepisy jurysdykcyjne właściwe dla obywateli tego Państwa.”* Wówczas do roszczeń skierowanych do pary polskich dłużników znajdzie zastosowanie przepis prawa fińskiego.

Wierzyciele polscy mają tym samym wybór, czy pozywać swych dłużników przed sąd polski czy fiński. Decyzja w tej mierze decydować będzie o zastosowaniu polskiego albo fińskiego prawa. Jeśli dłużnicy mają majątek w Polsce, wierzyciele wybraliby zapewne postępowanie egzekucyjne w Polsce. Jeśli dłużnicy „uciekli” z majątkiem do Finlandii, wierzyciele mogą przeprowadzić postępowanie egzekucyjne w Polsce, a następnie uzyskać Europejski Tytuł Egzekucyjny lub Europejski Nakaz Zapłaty, albo mogą przeprowadzić postępowanie egzekucyjne od razu w Finlandii.

Artykuły 27 i n. Rozp. RE nr 4/2001 regulują kwestie wynikające z zawisnięcia spraw przed sądami różnych państw członkowskich o to samo roszczenie między tymi samymi stronami. I tak, przepisy te stanowią:

Art. 27. 1. Jeżeli przed sądami różnych Państw Członkowskich zawisły sprawy o to samo roszczenie między tymi samymi stronami, sąd, przed który wytoczono powództwo później, z urzędu zawiesza postępowanie do czasu stwierdzenia jurysdykcji sądu, przed który najpierw wytoczono powództwo.

2. Jeżeli stwierdzona zostanie jurysdykcja sądu, przed który najpierw wytoczono powództwo, sąd, przed który wytoczono powództwo później, stwierdza brak swej jurysdykcji na rzecz tego sądu.

Art. 28. 1. Jeżeli przed sądami różnych Państw Członkowskich zawisłe są sprawy, które pozostają ze sobą w związku, każdy sąd, przed który wytoczono powództwo później, może zawiesić postępowanie.

2. Jeżeli sprawy takie są zawisłe w pierwszej instancji, każdy sąd, przed który wytoczono powództwo później, może na wniosek strony stwierdzić także brak swej jurysdykcji, jeżeli sąd, przed który najpierw wytoczono powództwo, ma jurysdykcję w tych sprawach, a połączenie spraw jest dopuszczalne zgodnie z jego prawem.

3. W rozumieniu niniejszego artykułu uważa się, że sprawy pozostają ze sobą w związku, jeżeli istnieje między nimi tak ścisła więź, że pozadane jest ich łączne rozpoznanie i rozstrzygnięcie w celu uniknięcia wydania w oddzielnych postępowaniach sprzecznych ze sobą orzeczeń.

Art. 29. Jeżeli sprawy należą do wyłącznej jurysdykcji kilku sądów, sąd, przed który wytoczono powództwo później, stwierdzi brak swej jurysdykcji na rzecz sądu, przed który najpierw wytoczono powództwo.

Może się zatem zdarzyć, że w tej samej sprawie będzie zachodziła jednocześnie jurysdykcja Polski i Finlandii (a być może również innego państwa). W sytuacji, gdy proces o to samo zostanie wytoczony jednocześnie w obu państwach - znajdzie zastosowanie wskazane wyżej przepisy Rozp. Nr 44/2001 r. Wówczas na gruncie prawa polskiego możliwe jest **zawieszenie postępowania** przez sąd i późniejsze stwierdzenie braku swojej jurysdykcji przez jeden z sądów.

W Polsce znajdzie wówczas zastosowanie **art. 1099 kodeksu postępowania cywilnego**, a zatem sąd odrzuci pozew i umorzy prowadzone wcześniej postępowanie. Jednakże przyjąć należy, że art. 27 i następne rozporządzenia 44/2001 oraz art. 1099 k.p.c. znajdzie zastosowanie tylko wówczas, gdy jedna ze stron wskaże sądowi, iż proces o to samo został już wytoczony w innym państwie i zachodzi zawisłość sporu (*lis pendens*). Wprawdzie art. 27 rozporządzenia znajduje zastosowanie z urzędu, a zatem również w razie braku wniosku stron, ale trudno przypuszczać, aby sąd z urzędu powziął wiadomość o toczącym się w innym państwie procesie w tej samej sprawie.

Możliwe jest zatem, iż w tej samej sprawie w dwóch różnych państwach (np. w Polsce i w Finlandii) zostaną wydane dwa orzeczenia (np. dwukrotnie zostanie zasadzona ta sama należność). Orzeczenia te mogą równolegle obowiązywać w systemach prawnych dwóch różnych państw, istnieją natomiast przepisy przeciwdziałające obowiązywaniu tych orzeczeń w systemie prawnym jednego państwa. I tak, zgodnie z art. 34 pkt 3 Rozp. nr 44/2001 („*Orzeczenia nie uznaje się, jeżeli:orzeczenia nie da się pogodzić z orzeczeniem wydanym między tymi samymi stronami w Państwie Członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie;*”) sąd jednego państwa członkowskiego UE (np. sąd polski) odmówi uznania orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim (np. w Finlandii), jeżeli orzeczenia tego nie da się pogodzić z orzeczeniem wydanym między tymi samymi stronami w Państwie Członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie. Z kolei zgodnie z art. 45 ust.

1 tego rozporządzenia („*Sąd rozpoznający środek zaskarżenia zgodnie z art. 43 albo art. 44 może odmówić stwierdzenia wykonalności albo je uchylić tylko z powodu jednej z przyczyn wymienionych w art. 34 i 35.*”), sąd - w wyniku wniesionego przez dłużnika środka zaskarżenia - może odmówić stwierdzenia wykonalności takiego orzeczenia.

Podobne rozwiązanie przewidziano w Rozporządzeniu w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego (Rozporządzenie (WE) Nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz.U. UE L z dnia 30 kwietnia 2004 r.) Zgodnie z art. 21 ust. 1 tego rozporządzenia:

„Na wniosek dłużnika, sąd właściwy w Państwie Członkowskim wykonania odmawia wykonania, jeżeli orzeczenie, któremu nadano zaświadczenie Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego, nie da się pogodzić z wcześniejszym orzeczeniem wydanym w jakimkolwiek Państwie Członkowskim bądź w państwie trzecim, pod warunkiem że:

- a) wcześniejsze orzeczenie zostało wydane w odniesieniu do tego samego przedmiotu sporu i dotyczyło tych samych stron; i*
- b) wcześniejsze orzeczenie zostało wydane w Państwie Członkowskim wykonania lub spełnia warunki konieczne dla jego uznania w Państwie Członkowskim wykonania; i*
- c) niemożność pogodzenia orzeczeń nie było i nie mogło być podniesione w formie zarzutu postępowaniu sądowym w Państwie Członkowskim wydania.”*

Podobna regulacja zawarta jest w art. 22 rozporządzenia ustanawiającego Europejski Nakaz Zapłaty.

W systemach krajowych istnieją również środki prawne chroniące dłużnika przed powtórny wyegzekwowaniem tej samej należności np. na podstawie orzeczenia wydanego w innym państwie. W Polsce jest to powództwo przeciwegzekucyjne dłużnika (opozycyjne), uregulowane w art. 840 k.p.c.

2). A person moves abroad and incurs debts. The creditors in the country of origin have privileged rights with respect to the debtor according to their national law. What are the rights of the creditors in the host country? How can the privileged creditors be defended?

Odpowiadając na to pytanie, należy wskazać, że nie ma w polskim prawie regulacji, która dawałaby uprzywilejowaną pozycję wierzycielom ze względu na ich kraj pochodzenia bądź ze względu na „kraj pochodzenia” zadłużenia, czyli ze względu na „obywatelstwo” długu. A zatem, nie ma znaczenia ani obywatelstwo dłużników, ani obywatelstwo wierzycieli, ani „obywatelstwo” długu. Sprawy te rozstrzygane są przez prawo państwa, na obszarze którego prowadzone jest postępowanie egzekucyjne. W sensie prawnym „uprzywilejowani” są na obszarze polskim ci wierzyciele, którzy podjęli trud przeprowadzenia postępowania sądowego i egzekucyjnego oraz uzyskali tytuł egzekucyjny. W ramach takiej kategorii wierzycieli – polskie prawo decyduje o kolejności ich zaspakajania – bez względu na obywatelstwo - według zasad określonych w cytowanych wyżej przepisach kodeksu postępowania cywilnego – art. 1025 i n. Nie wydaje się przy tym, aby istniały tego typu regulacje w innych państwach Unii Europejskiej, zwłaszcza, gdyby miały dyskryminować obywateli pozostałych państw Unii.

3). A person with many debts in country A moves to country B, where he/she incurs further debts. Which country's creditors have priority? Does a system exist to defend individuals with excessive debts?

Powtórzyć należy z całą mocą, iż polskie prawo egzekucyjne nie wprowadza zasady pierwszeństwa wierzycieli w opisanej sytuacji. Pierwszeństwo to wynika z ustawowej kategoryzacji zobowiązań (cytowane wyżej przepisy polskiego kodeksu postępowania cywilnego), ale nie z

kategoryzacji wierzycieli z punktu widzenia ich kraju pochodzenia.

Jezeli chodzi o system ochrony jednostek przed nadmiernymi dlugami w dniu 5 grudnia 2008 r. uchwalona zostala w Polsce ustawa „O zmianie ustawy – Prawo upadlosciowe i i naprawcze oraz ustawy o kosztach sadowych w sprawach cywilnych” (Dz.U. nr 234 poz. 1572), moca której wprowadzono upadlosc konsumencka. Ustawa ta odnosi sie do osób fizycznych nieprowadzacych dzialalnosci gospodarczej, których niewyplacalnosc powstala wskutek wyjatkowych i niezaleznych od nich okolicznosci. Prawo wystapienia do sadu o ogloszenie upadlosci moze zglosicdluznik nie czesciej niz raz na 10 lat.